

Szigorodó munkaügyi ellenőrzések

Az OMMF sajtótájékoztató adott ki, melynek egyes részeiből hasznos következtetések nyerhetők a bírságok elkerülésére.

A munkavállalók biztonságos foglalkoztatása érdekében a felügyelőktől az OMMF elvárja, hogy munkaidejük döntő részében a munkahelyek helyszíni ellenőrzését, a súlyos veszélyeztetések felderítését és megszüntetését – megelőzési feladataikat – végezzék.

A valóban súlyos jogsértések minden esetben anyagi szankciót vonnak maguk után, míg az enyhébb súlyú szabálytalanságok nem képeznek bírságalapot – első esetben semmiképp –, csak anyagi szankció nélküli figyelemfelhívást vagy a szabálytalanság megszüntetésére kötelező határozatot. Azok a munkáltatók, akik a minimális törvényi követelményeket rendre nem tartják be, egyre szigorúbb számonkérésre számíthatnak (utóellenőrzés, ismételt ellenőrzések, anyagi szankciók).

Az OMMF szeretné elérni, hogy a munkáltatók bizalommal forduljanak hozzá, a hatóság pedig „cserébe” díjazza a jogkövetésre való hajlandóságot. E szemlélettel nemcsak a munkavállalók biztonságát szeretné növelni, hanem egyfajta esélyegyenlőséget kíván teremteni, gondolva ezzel a vállalkozásokra. Fentiek értelmében az ellenőrzések során a fokozatosság és arányosság követelményének figyelembe tartásával kívánja a jogsértéseket szankcionálni.

2006-ban megváltoztak az ellenőrzési módszerek:

- A felügyelők a munkahelyre ismételten visszatérnek, az általános munkarendtől eltérő időpontokban (éjszaka, pihenőnapokon) is.
- Megszűnnek a „papír alapú” ellenőrzések a kiszámíthatatlanság érdekében.
- Ellenőrzés csak a munkahelyen indulhat a munkavégzés közben

talált munkavállalók tanúkenti meghallgatásával.

- Következetes utóellenőrzések várhatók.
- Az OMMF erőforrásai főként a súlyos jogsértések feltárására, a közvetlen veszélyhelyzetek megelőzésére összpontosultak.
- A foglalkoztatási szabályok betartásának pillanatnyi állapotát tükröző „pont” ellenőrzéseket felváltották a munkáltató foglalkoztatási gyakorlatára valóban jellemző folyamatok vizsgálatával, a „folyamat” ellenőrzéssel, melynek eredménye nagy hatással van a jogsértések megítélésére, a bírságösszegek alkalmazására.

Az új gyakorlat nagymértékben növelte a helyszíni ellenőrzésre fordítható időkeretet a súlyos jogsértések feltárására.

A 2006-os ellenőrzések eredményei

A munkaügyi ellenőrzések során a feketemunkával és a garanciális jogok súlyos megsértésével legérintettebb nemzetgazdasági ágazatok – építőipar, mezőgazdaság, kereskedelem, vendéglátás, nyomozás-biztonsági tevékenység – prioritást kaptak. Egyes területeken, mint pl. a diákok foglalkoztatása, az autópálya-építkezések, a mezőgazdaság, az OMMF sorozatos akcióellenőrzésekkel egyre több munkáltatót a törvényes foglalkoztatás megvalósítására szorított.

A munkabiztonsági ellenőrzések elsősorban azokban az ágazatokban történtek, ahol nagy gyakorisággal fordulnak elő súlyos – gyakran halálos – munkabalesetek (pl. építőipar, mezőgazdaság, valamint a feldolgozóipar, ahol a munkabalesetek legnagyobb hányada következik be). Az EU kezdeményezésére a fiatal munkavállalók foglalkoztatásával kapcsolatos munkavédelmi követelmények teljesülését is vizsgálták a felügyelők, kiterjesztve a munkaügy területére is. Az OMMF 45 209 munkáltató ellenőrzését végezte, ebből

36 009 munkáltató követett el jogsértést 349 428 fő munkavállalót érintően, tehát az ellenőrzött munkáltatók 80%-át megbüntették!

A kiszabott összes munkaügyi bírság 5 008 300 000 Ft, a munkavédelmi bírság 1 288 884 000 Ft volt. Egy durva átlagot számítva szembetűnik, hogy az egy munkáltatóra jutó bírságösszeg (a szabálysértési és egyéb bírságokkal együtt) 195 000 Ft, ezért már egy tanácsadó rendbe is rakhatná a cég ügyeit!

A feketemunka legváltozatosabb formái valósultak meg: a klasszikus „zsebből fizetés”, az AM-könyv szabályainak kijátszása (biankó bejegyzések dátum nélkül, utólagos kitöltés stb.), külföldiek engedély nélküli foglalkoztatása.

A feketemunkán túl a munkáltatók nagy számú munkavállaló sérelmére szegték meg durván az alapvető élet- és munkakörülményeket befolyásoló törvényi előírásokat, pl.: a munka- és pihenőidő szabályait, a munkabér védelmét, a munkaidőadatok nem vagy hiányosan tartották nyilván, illetve kettős nyilvántartást vezettek, jogellenes munkaerő-kölcsönzést végeztek.

A súlyos veszélyeztetések – pl. a be- és leesési veszély, az egyéni védőeszköz biztosításának hiánya, vagy az üzemeltetés biztonságtechnikai hiányosságai – feltárása miatt 41 091 intézkedés született a jogsértő munkáltatókkal szemben.

A jellemző munkavédelmi hiányságok:

• Be- és leesési veszély:	6215
• Üzembe helyezés elmulasztása:	1249
• Időszakos biztonsági felülvizsgálat elmulasztása:	1615
• Kockázatértékelés hiánya:	1637
• Üzemeltetéssel kapcsolatos egyéb jogsértések:	16933

Panaszbejelentés, közérdekű bejelentés

Folyamatosan nő az állampolgári bejelentések száma. A 10 000 bejelentés döntő részét – a munkaügy területén – a bérek, pótlékok hiányos megfizetése miatt nyújtották be a munkavállalók.

Kevés kivételtől eltekintve a névtelen bejelentések is megalapozottak voltak, a felügyelők munkaügyi jogsértéseket tártak fel és intézkedtek a hiányosságok megszüntetésére. A munkabiztonság területén a bekövetkezett baleset kivizsgálásának elmulasztását és téves minősítését vagy a megfelelő védőeszköz ki nem adását kifogásolták a bejelentők. Több bejelentés érkezett az építőipari-kivitelezési tevékenység szabálytalansága miatt, járókelőktől vagy távolról szemlélődőktől. Megnövekedett azon bejelentők száma, akik a lakószomszédjukat panaszolták be, mert zajosnak vagy zavarónak vélték tevékenységüket.

Nem egészen tartozik a munkavédelemhez, de a munkáltatóknak érdemes elgondolkozni azon, hogy a vevőkön kívül a munkavégzéssel érintett polgárok felé is kommunikáljon valamilyen módon, hogy legalább ezeket a bejelentéseket elkerülje. Ez lehetne akár egy telefonszám megadása is, amit a járókelők, szomszédok felhívhatnak, ha valami nekik nem tetszőt látnak, és a munkáltató a bejelentés után megpróbálja orvosolni a problémájukat. A fenti összegek alapján belátható, hogy jobban jár, mintha ezt az OMMF teszi meg.

A határozatok nyilvánosságra hozatalának hatása

A foglalkoztatás biztonsága megvalósításának egyik fontos intézkedése volt az a törvényi szabályozás, amely alapján 2006. évtől csak azon munkáltatók részesülhetnek állami támogatásban, amelyeknek rendezettek a munkaügyi kapcsolatai, illetőleg csak azok lehetnek közbeszerzési eljárásban ajánlattevők, amelyek nem foglalkoztattak bejelentés nélkül (feketén), illetve nem sértették meg a külföldiekre vonatkozó foglalkoztatási szabályokat.

Ennek igazolása – többek között – az OMMF feladata volt, részben hatósági bizonyítványok útján, majd 2006. szeptember 23-tól hatósági nyilvántartás által, amelyben 2005. 08. 04-től valamennyi, (jogerős és végrehajtható határozattal megállapított) munkaügyi jogsértést elkövetett munkáltatót nyilvánosságra hozta. A közbeszerzési eljárásokhoz, vagy a különféle állami támogatásokhoz szükséges hatósági bizonyítványok beszerzése – elenyésző kivétellel – ettől kezdve már nem a munkáltatók feladata. A honlapon megjelenített nyilvántartás bárki számára megtekinthető.

Ez önmagában is visszatartó erőt jelent. A hatósági fellépés, a kiszabott

munkaügyi bírság szankciója szintén visszatartó erőt képvisel, melyet a közbeszerzési eljárásokból vagy az állami támogatásokból történő kizárás jelenít meg igazán és ösztönzi a munkáltatókat a jogkövető magatartásra.

A munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. tv. 2007. január 1-jei módosítása lehetővé teszi azon munkáltatók nyilvánosságra hozatalát is, amelyek súlyos veszélyhelyzetben foglalkoztatják munkavállalóikat és ezért jogerős munkavédelmi bírság határozattal sújtottak. Várhatóan a nyilvánosság – hasonlóan a munkaügyi jogsértést elkövető munkáltatók nyilvánosságra hozatalával – egyre inkább a biztonságos foglalkoztatásra bírja a munkáltatókat.

A 2007. év kiemelt feladatai

1. A munkaügyi területén továbbra is kiemelt feladat a feketefoglalkoztatás visszaszorítása, a munkavállalók garanciális jogainak érvényesülése, a munkavállalók munkabérhez való jogának, valamint a

külföldiek magyarországi munkavégzésével kapcsolatos szabályok teljesülésének vizsgálata.

a) A fentiek érdekében folyamatban van a munkaügyi ellenőrzésről szóló törvény (Met.) módosítása, melynek főbb elemei:

- A fővállalkozói felelősség megerősítése.

A feketefoglalkoztatásban különösen érintett népgazdasági ágazatok ellenőrzési tapasztalatai szerint a jogsértéseket a fővállalkozókkal szerződésben álló alvállalkozók követik el. A fővállalkozó az alvállalkozóinál megvalósított jogszerű foglalkoztatás megkövetelésével nagyon sokat tehet a törvényes foglalkoztatásért. Az alvállalkozói szerződések megkötése előtt immár lehetősége van tájékozódni a vállalkozók munkaügyi magatartásáról a nyilvánosságra hozott jogsértő munkáltatók megtekinítésével az OMMF honlapján.

A munkáltatók további jellemző szabályszegései:

Az alkalmi munkavállalói könyvvel történő foglalkoztatás fő szabálytalansága figyelhető meg, amikor a munkáltatók alkalmi foglalkoztatási szándékra hivatkoznak, de az ehhez szükséges dokumentumok hiányoznak vagy hiányosak. A legtöbb ilyen jellegű szabálytalanság az építőipar területén tapasztalható.

- 2007. január–március hónapjaiban több régió tapasztalta azon munkáltatói gyakorlatot, hogy hirdetés útján egy-két napra vesznek fel munkavállalókat, akikkel a munkáltató vagy nem köt munkaszerződést, vagy pedig AM könyvvel kívánja foglalkoztatni, de azt csak akkor töltik ki, ha a felügyelők a helyszínrre érnek.
- A tapasztalatok szerint az is elterjedt gyakorlat, hogy az alkalmi munkavállalói könyv egy sora teljesen ki van töltve, még a közteherjegy is be van ragasztva, viszont a munkavégzés napja rovatban csak az adott hónap megjelölése szerepel, a nap nem. A napot csak akkor töltik ki, ha ellenőrzés van, így egész hónapban használható egy bejegyzés, amennyiben nincs ellenőrzés. Egyes információk szerint egyre jobban terjed az a megoldás, hogy radírozható tintával töltik ki a kiskönyveket, így azok könnyen javíthatóak.
- Az ellenőrzések során találtak a felügyelők olyan munkáltatót is, akinél a hétköznapi ellenőrzéskor az AM könyv rendben volt, viszont hétvégén amikor újra visszamentek, bejegyzés nem szerepelt, ugyanis az lett volna a héten a hatodik munkanapja a munkavállalóknak.
- A munkavállalóktól sokszor hallható nyilatkozat az is, hogy az alkalmi munkavállalói könyveiket a munkáltató a munka befejezésével tölti ki.
- A munkáltatók gyakran azzal érvelnek, hogy a munkát éppen aznap kezdték és az AM könyveket ebédidőben szerették volna kitölteni.

- A felügyelő jogosult lesz vizsgálni a jogszabályban meghatározott összegű munkabér (minimálbér) kifizetésén túl a megállapodás szerinti munkabér kifizetését is. Továbbá, minden munkabérrel kapcsolatos jogsértés – a Kollektív szerződésben meghatározott is – külön bejelentés nélkül, hivatalból lesz ellenőrizhető.
- b) A szervezet az ellenőrzések egységes, következetes, törvényes végrehajtásával kívánja elérni, hogy minden esetben a munkáltató által végzett munkaügyi és munkavédelmi tevékenység egész folyamatának vizsgálatára, a valós jogsértések feltárására kerüljön sor. Az erőforrásokat változatlanul a súlyos jogsértések feltárására fordítja, a felelősségre vonás területén következetesen érvényre juttatja a fokozatosság és arányosság elvét.
- Az OMMF hatósági tevékenységét a partnerségi együttműködés szellemében folytatja. Az ellenőrzések során, a szabálytalanságok súlyára és az ellenőrzött együttműködésére, teljesítési készségére tekintettel, nagyobb arányban él a figyelemfelhívás eszközével a közigazgatási határozat helyett a korábbiakban részletezett bírságpolitikája gyakorlásával. Minden olyan vállalkozás törlését kezdeményezi az ügyészségnél, amely ténylegesen nem érhető el, illetőleg annak képviselőjében a hatóság előtti eljárásban senki nem vesz részt.

2. Az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény (Art.) módosítása következtében 2007. január 1-től az Egységes Munkaügyi Nyilvántartás adatai az APEH rendszeréhez kapcsolódnak, ezáltal létrejött az „egyablakos” bejelentési rendszer. A megoldás egyértelműen könnyítést jelent a munka világa szereplőinek, hiszen megszűntek a több helyre és többszöri időpontban történő bejelentések. Emellett a munkavállaló biztos lehet abban, hogy a foglalkoztatotti bejelentése egyben biztosított jogviszonyt is jelent számára.

Biztosított a szabályozás, amely alapján a munkavállalók és a munkáltatók a bejelentett munkaviszonyadatokat továbbra is lekérdezhetik. Saját adataikhoz legegyszerűbben az eddig kiadott PIN-kód segítségével interneten juthatnak hozzá, vagy megfelelő azonosítást követően személyesen, illetve postai úton a munkaügyi központok kirendeltségein érdeklődhetnek. Összhangban az OMMF azon céljával,

Súlyos jogsértések (munkaügy):

- Írásba foglalt munkaszerződés és bejelentés nélküli („fekete”) foglalkoztatás
- Külföldiek engedély nélküli foglalkoztatása
- Foglalkoztatás színlelt szerződéssel
- Jogellenes munkaerő-kölcsönzés
- Munkaidő-nyilvántartás hiánya,
- kettős nyilvántartás
- Alapvető élet- és munkakörülményekkel kapcsolatos jogsértések
- Munkabér védelme

Súlyos jogsértések (munkabiztonság):

- Súlyos veszélyeztetés (le-, beesési veszély, egyéni, kollektív védelem hiánya stb.)
- Kollektív műszaki védelem hiánya v. nem megfelelő kialakítása
- Egyéni védelem hiánya
- Kockázatértékelés nem megfelelő elkészítése
- Veszélyes berendezések munka- védelmi üzembe helyezésének elmulasztása
- Időszakos biztonsági felülvizsgálat elmulasztása
- Beszállással végzett munkákkal kapcsolatos jogsértések

hogy fellépjen a foglalkoztatás biztonságának megteremtése, valamint a súlyosan jogsértő tevékenységet folytató munkáltatók kiszűrése érdekében kívánatos, hogy a különböző társhatóságokkal – APEH, Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőség, VPOP – átgondoltabban, összehangoltabban együttműködve, hatékony ellenőrzések keretében végezze feladatait.

Az APEH-hal történő együttműködés fő irányaként, a jogsértő módon működő „fantomcégek” ellenőrzésére közös erővel koncentrálnak. Az „egyablakos” bejelentési rendszer lehetővé teszi egy közös információs rendszer létrehozását oly módon, hogy a társhatóságok valamennyien a hatósági ellenőrzéshez vagy biztosítási jogviszony megállapításához szükséges adatok körében hozzáférést joggal bírnak.

A fogyasztóvédelmi felügyelőségekkel történő együttműködésben, a gépek biztonságos kialakítását, az érvényben lévő szabványok szerinti állapotát munka- védelmi szakképesítéssel hatékonyabban lehet megállapítani, így szaktudásukkal meg tudják akadályozni, hogy a gyárilag hibás munkaeszközöket a munkáltatók megvásárolják, használatba vegyék.

3. Egyre többször tapasztalható a szigorú jogkövetkezmények miatti munkáltatói ellenállás, az ellenőrzés akadályozása, a felügyelők elleni atrocitás. A konfliktushelyzet annak ellenére nő, hogy az OMMF számos intézkedést vezetett be, amely a munkáltatók irányában egy „embersége-sebb” hatóság fellépését jelenti (súlyos jogsértések meghatározása, a figyelemfelhívás és az anyagi szankció nélküli kötelező határozatok széles körű alkalmazása).

A munkáltatók jól látják, hogy a szigorú jogkövetkezmények eredményeként a törvénytelen foglalkoztatás miatt sokat „veszíhetnek”, így az ellenőrzést ellehetetlenítve a minimális együttműködéstől is elzárkóznak. Előfordult, hogy a felügyelőt karon fogva kivezetették az ellenőrzés helyszínéről. Ezen esetekben rendészeti erő segítségével – határőrség, rendőrség, VPOP – megismétlik az ellenőrzést.

Ellenőrzési eredmények a 2007. 01. 01–03. 20. közötti időszakban

Az OMMF 10 852 munkáltató ellenőrzését végezte, ebből 7695 munkáltató követett el jogsértést. Az arány itt 70%-ra csökkent, de az átlagos bírságösszeg 224 000 Ft-ra nőtt, ami bizonyítja, hogy tényleg változott a bírságpolitika. Az idei esztendőben a hatáskör szélesedése miatt módosított irányelveket fogalmaztak meg a munkavédelmi felügyelők számára, amely szerint:

- a munkáltatók munkavédelmi tevékenységét teljes körűen szükséges vizsgálni, hogy elvégzett feladataikat folyamatában lehessen értékelni,
- fontos feladat a rövid idejű munkaviszonyban foglalkoztatott munkavállalók foglalkoztatási körülményeinek vizsgálata, hiszen az elmúlt évben 12 halálos munkabaleset következett be e foglalkoztatotti körben,
- kiemelt ágazatként kezelik az építőipart, ahol a legtöbb halálos munkabaleset fordul elő, 2007. évben már 7 esetben,
- fontos feladatként került meghatározásra, hogy a feketefoglalkoztatás feltárásában a munkavédelmi felügyelők aktívan vegyenek részt, miután szoros a kapcsolat a munkaügyi és munkavédelmi szabálytalanságot elkövetők körében.

Kling Péter
munkavédelmi technikus,
okl. faipari mérnök